
DATO: 250808

Slutrapport

for forsknings- og udviklingsprojekter med tilskud fra Innovationsloven

---

1. Projekttitle: Økologi i skolemaden – information og inspiration

---

2. Direktoratets j.nr.:

---

3. Ansøger (titel, navn, adresse, tlf., fax. og e-mail): Økologisk Landsforening, Frederiksgade 72,
8000 Århus C. tlf. 87322700, fax 87322710, info@okologi.dk

---

4. Deltagende samarbejdsparter (navn, adresse, tlf., fax., og e-mail):

---

5. Kontaktpersoner (titel, navn, adresse, tlf., fax. og e-mail. For hver deltagende institution er der er udpeget én kontaktperson): Torben Lauridsen

---

6. Øvrige projektmedarbejdere (titel, navn, adresse, tlf., fax., og e-mail):

Dorte Ruge, projektleder, dr@okologi.dk

Morten Telling, Webmaster, illustratør, mt@okologi.dk

Nanna Hyldgaard Hansen, journalist, nhh@okologi.dk

Katrine Hensberg, kommunikationsmedarbejder, kh@okologi.dk

Mette Wermuth, kommunikationsmedarbejder.

---

7. Projektets start- og slutdato:

Alle relevante oplysninger skal fremgå af selve slutrapporten.

Slutrapport samt publikationer og artikler mm. fra hele projektperioden sendes i ét eksemplar til:

Start:

Slut: 300808

---

8. Slutrapport: (maks. 4-6 sider)

Bilagsliste.

- Bilag 1. Brochure om 'mere økologi i skolemaden'
- Bilag 2. Følgrebrev til skoler
- Bilag 3. Print af sider fra hjemmesiden www.okologi.dk/skolemad
- Bilag 4. Kopi af 'best-practice' cases
- Bilag 5. Kopi af sammenligning af modeller
- Bilag 6. Kopi af artikel om 'Madpakkeværksted i Kværs'
- Bilag 7. Udskrift fra survey undersøgelse på hjemmesiden
- Bilag 8. Præsentationsark for nyt undervisningsmateriale 'Økologi og livsstil' fra serien 'Hvad er Økologi?'
Lærervejledning og eksempel på modul.
- Bilag 9. Yderligere pressemateriale, herunder udtalelse fra Fødevarerminister.

A. Sammendrag af projektets formål:

At synliggøre økologiske fødevarer som et centralt element i den officielle og generelle indsats for at fremme børn og unges sundhed.

B. Projektets resultater og konklusion:

Hovedresultater:

Hovedresultatet af projektet er en markant øget mulighed for information og inspiration om økologi i skolemaden. Resultaterne er fordelt på de 5 indsatsområder fra projektbeskrivelsen:

1. Information over Internet
2. Informationsmøder med beslutningstagere
3. Informationsmaterialer – herunder undervisningsmaterialer
4. Markedsføring
5. Presse og måling.

1.Information over Internet

Formål: at sikre øget synlighed af økologi på skolemadsområdet, samt at skoler og forældre får hjælp og inspiration til at udvikle en sund skolemadsordning, hvor økologi udgør et centralt element. Det er et mål, at udvikle en værktøjskasse, der henvender sig til skoler, undervisere, elever og forældre med argumenter, fakta, vejledning trin-for-trin, cases/best practice, undervisningsmateriale m.m.

Resultat: På www.okologi.dk/skolemad er der i kraft af projektet etableret en 'værktøjskasse', fyldt med information og inspiration. Brugeren kan anvende siden ud fra følgende menupunkter:

- Forside
- Hvordan kan man gøre? - Se de 5 eksisterende modeller.
- Kom i gang!
- Hvor kan vi købe?
- Hvem kan hjælpe?
- Skolefrugt
- 5 dage med økologi i madpakken
- Hvorfor økologi?
- Fordele ved økologi
- Det mener andre
- Presse/Nyheder
- Økologi i undervisningen
- Downloads & Links
- F.A.Q.
- Kontakt

Hjemmesiden har været aktivt siden 20. januar. I perioden frem til 15. august 2008 har der været 11.500 visninger, heraf 8.700 unikke brugere.

I den undersøgelse, der er foretaget af tilfredsheden med hjemmesiden hedder det som svaret på, hvad er der det **bedste** på hjemmesiden – blandt andet:

"Jeg synes det bedste ved www.okologi.dk/skolemad er inspirationen til at gøre noget. Der serveres ikke blot viden om økologi, men også andres erfaringer. Det tror jeg er vigtigt. Så kan man se, at det slet ikke er så besværligt eller dyrt, som folks generelle indtryk er, når der er tale om økologi".

"God og lettilgængelig navigation og adgang til information. God genvejsbjælke i rød til venstre på sitet", "Case beskrivelser og inspiration til madpakker", "Alle oplysninger er samlet et sted med relevante links og gode ideer, hvilket gør det overskueligt at bruge."

Konklusion: De mange besøgende på siden viser, at der er stor interesse for selv at hente information og inspiration, samt at hjemmesiden er en populær måde at skaffe sig viden på.

2. Informationsmøder med beslutningstagere

Formål: at få mulighed for at yde tilpasset og konkret vejledning til, hvordan økologi kan indgå som et centralt element i en skolemadsordning.

Fokus har været på hjælpe til at finde den rette model for mere økologi i skolemaden på den enkelte skole, samt at vise, at det ikke behøver at være dyrere, hvis man griber det rigtigt an.

Resultat: På baggrund af bl.a. pædagogisk og faglig rådgivning fra Danmarks Pædagogiske Universitet har det udviklede koncept for informationsmøder bevæget sig væk fra udtrykket 'for beslutningstagere', fordi det viste sig, at beslutninger om skolemad sjældent tages af få beslutningstagere. Ofte er det en bred vifte af vifte af interessenter, der er involverede i beslutninger om skolemad. Tilbudet om vejledning i form af et møde med en rådgiver, skal i stedet være fleksibelt og tilpasset modtageren. Gratis vejledning og formidling af information om økologi i skolemaden har således været tilbudt og gennemført i følgende kategorier:

1. **Telefonisk/ email:** Vejledning til forældre, lærere, kantineledere. Ofte vejledning i at benytte hjemmesidens informationer, komme videre i processen og en opfordring til at vende tilbage for yderligere vejledning. (Over 100 kontakter)
2. **Konsulent bistand:** Vejledning direkte til den enkelte kantineleder på skolen – evt. sammen med administrativ leder, om hvordan man kan komme i gang eller komme videre. Denne vejledning er ydet via erfarne konsulenter som Marianne Møllerup, Mette Kloppenborg, Marianne Overvad. (30 skoler har haft besøg)
3. **Vejledning til kommuner:** Vejledning til kommuner, herunder informationsmøder, interview undersøgelse blandt kantineledere vedr. barrierer og muligheder for mere økologi, udarbejdelse af handlingsplan og idekatalog. Århus Kommune, Roskilde Kommune, Gladsaxe Kommune, Kværs Skole og Studsgaard Friskole i Herning, har modtaget vejledning på informationsmøder for større grupper af kantineledere, ledere eller forældre (i alt 27 skoler)

I projektet er der eksempler på 5 forskellige modeller for en madordning med en større eller mindre andel af økologiske fødevarer. De 5 modeller er sammenlignet i Bilag 5. Oversigten viser at:

- Alle 5 modeller kan levere et måltid til 20 kroner, der siges at være det beløb forældre maksimalt vil betale for et barns skolemad.
- Måltidets pris er først og fremmest afhængig af den model, der er valgt – Det er ikke økologien, der gør den store forskel.
- Et sundt måltid med 100% økologi kan fremstilles for ca. 9 kroner – Salgsprisen afhænger af finansieringsform for udgifter til køkken, løn emballage og transport.
- Madpakken er det hurtigste og nemmeste at gøre mere økologisk på grund af den store tilgængelighed af økologiske fødevarer til en fair pris i detailhandlen.

Økologi i madpakken

Madpakken, der kommer med hjemmefra er en vigtig model, fordi det er en nem måde for forældre, der ønsker at deres barn skal have mere økologi i madpakken – allerede fra i morgen. Hvis forældrene holder fast ved at rugbrød indgår som element sammen med pålæg, frugt og grønt er madpakken også ernæringsmæssigt sund. På baggrund af den aktuelle situation for skolemad i Danmark skal de fleste skolebørn have madpakke med hjemmefra i flere år fremover. Det vil også være meget uheldigt, hvis den danske sunde madpakke erstattes af mindre lødige kost i form af Fast-food med lavt fiberindhold og højt indhold af fedt, salt og sukker. Derfor er madpakken fortsat et godt sted at sætte ind med information og inspiration. I projektet har vi på den baggrund udviklet et koncept for et Økologisk Madpakkeværksted, sammen med virksomheden 'Frugtformidlingen'. Det gennemføres på en skole som en aktivitet for børn og voksne – for eksempel som led i en Sundhedsuge. På Kværs Skole ved Gråsten deltog over 40 børn og voksne i en workshop. Skolebestyrelsernes blad, Skolebørn, bragte en reportage om dette arrangement. Se bilag 6.

Indsatsen for at gøre madpakken mere sund og økologisk har også fået opbakning fra Superbrugsen, der har ønsket at styrke indsatsen i projektet for mere økologi i skolemaden

ved at udgive hæftet '5 dage med økologi i madpakken' i samarbejde med Økologisk Landsforening. Hæftet er blevet bestilt af over 150 undervisere i faget Hjemkundskab til gavn for over 3500 elever. Hæfte og lærervejledning er udviklet af Malene Mosbæk, Frugtformidlingen og Dorte Ruge. Det er blevet præsenteret på Superbrugsens hjemmeside og har været omtalt i et af landets største medier: Superbrugsens tilbudsavis. Dermed er et af projektets hovedbudskaber nået ud til over 1 millioner husstande. Hæftet kan nu downloades gratis på www.okologi.dk/skolemad, hvor der også er supplerende materiale.

Det var meningen, at en del af projektmidlerne til informationsmøder skulle anvendes til oplæg og stand på en økologisk del af den planlagte Food-Lab konference i 2007. Imidlertid er konferencen endnu ikke blevet gennemført, midlerne er derfor anvendt til anden information overfor samme målgruppe. Deltagelse i Food-Lab projektet i 2007 gjorde det muligt at få økologi og økologiske fødevarer integreret i den officielle indsats, som de mange aktører er sammen om i Food-Lab. Blandt resultaterne er, at undervisningsmaterialerne 'Hvad er økologi?' nu indgår i de materialer, som lærerne opfordres til at anvende for at fremme sundhed og bæredygtighed. Endvidere at projektet var medvirkende til, at økologiske fødevarer indgik i den afprøvning af skolemad, der blev gennemført i Food-Lab regi.

Økologisk skolefrugt indgår som et vigtigt punkt i vejledningen. Det kræver ikke store investeringer i faciliteter og effekten i forhold til at minimere indtaget af pesticidrester er stor. Økologisk frugt er generelt dyrere end konventionel frugt, men med en klassebaseret frugtordning, hvor gulerødder og agurker også kan indgå er det muligt at få økologien med til den samme pris som konventionel. Modellen går ud på, at en eller flere klasser får leveret en kasse med frugt 2 gange om ugen. Fra den kasse tager eleverne selv et stykke frugt, hver dag. Alle elever er tilmeldt og skolens administration afregner med leverandøren. Forældrene afregner til skolen for ½ eller helt år. Denne model bør til fordel for børn og unges sundhed med udbredes langt mere end tilfældet er.

Vejledningsindsatsen har i projektperioden været koordineret med Fødevarestyrelsens Rejsehold, der blev orienteret om projektet på et erfa-møde. Efterfølgende har der i 4 tilfælde været gennemført fælles vejledning på møder for forældre og lærere. Der er interesse for at gøre dette i større omfang i en model, hvor konsulenten fra Rejseholdet informerer om ernæring og lovgivning, medens konsulenten fra Økologisk Landsforening informerer om, hvordan der kommer mere økologi i skolemaden.

Der er fra Rejseholdet efterspurgt yderligere information om økologi og økologiske fødevarer med henblik på at få opdateret konsulenternes viden og kompetencer på dette område, da der er stor interesse for det hos forældre og skolernes medarbejdere. Formen på dette kunne være et dags- eller ugekursus. Effekten af dette vil være stor, i kraft af den store kontaktflade til skolerne som Rejseholdets medarbejdere har en stor kontaktflade til skolerne.

For vejledningen gælder det i øvrigt, at der er 'skævhed' i landet på den måde, at de få leverandører af økologisk skolemad findes på Sjælland. De nuværende leverandører i Jylland giver udtryk for, at de har nok at gøre med at overleve ved at sælge ikke-økologisk skolemad. Derfor er de ikke særligt interesserede i at tage økologi ind i køkkenet. Da forældre imidlertid efterspørger økologi har projektet givet mulighed for 'systemeksport'. Fx på et informationsmøde for skoler i Århus Kommune, med henblik at vise, hvordan økologien kommer med i skolemenuen på Sjælland.

Projektlederen har været i løbende dialog med DTU og forskningsprojektet IPOPY i projektperioden. IPOPY vedrører en undersøgelse i Sverige, Finland, Danmark, Italien, Norge og Ungarn vedr. offentlig økologisk forplejning til børn og unge. Som led i dette har projektlederen for 'Økologi i Skolen' fremlagt cases og resultater fra projektet på den internationale IFOAM kongres i Modena 2008. I en fortsat indsats vil det være yderst relevant at sikre et mere konkret samarbejde om forskningsresultater og erfaringer mellem IPOPY og et opfølgende projekt om mere økologi i skolemaden, med støtte fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Projektgruppen har endvidere været på studietur til Malmø i Sverige, arrangeret af Universitetet i Malmø. I denne forbindelse har der været aflagt besøg på Djupadalskolen, der er Malmø Kommunes meget velfungerende 'pilotskole' for 100% økologisk skolemad.

Bystyret ønsker, som led i en handlingsplan for miljø og klima, at alle skoler har økologisk mad i . Konsekvenserne af denne beslutning er meget interessante også i et dansk perspektiv. Største udfordring synes at være forsyningen med tilstrækkelige mængder af svenske, økologiske råvarer.

Konklusion: Vejledning om mere økologi i skolemaden skal gives både på kort og på langt sigt. 'Kort sigt' handler om madpakken til den kommende uge. 'Langt sigt' handler om at finde den model, der passer til skolen og dernæst at skaffe finansiering af de nødvendige investeringer i medarbejdere, faciliteter, køkkenmaskiner, drift og lønninger. Ved afslutningen af projektet kan vi konstatere, at den bedste og billigste skolemad er ernæringsberegnet, økologisk - og produceret i skolens køkken af en uddannet medarbejder. Men det er langt fra alle skoler i Danmark, der har mulighed for at realisere den model. Derfor er der behov for vejledning omkring de andre løsninger. Et budskab fra projektet er: 'lidt mere økologi er meget bedre for børnene' og det udsagn er med til at give skolerne mod på at gå i gang. Såfremt skolekantineerne får mulighed for at opnå Fødevarestyrelsens økologi-smiley's (bronze, sølv, guld) i forhold til opnået økologi-procent, vil det være en stor hjælp for synliggørelse og motivationsfremme hos dem, der driver processen på den enkelte skole. Projektets erfaringer viser, at der fortsat vil være stort behov for – og stor effekt af - at gennemføre vejledning i form af telefon/mail, personlig vejledning, vejledning til kommuner, såfremt mange flere skoler skal komme videre i processen mod mere økologi i skolemaden. Ganske få – om nogen – er erklærede modstandere af mere økologi i skolemaden. Rigtig mange er interesserede i **ikke** at skulle smøre madpakker – i hvert fald ikke hver dag. De største barrierer handler om, at få etableret en ordning i en model, hvor det kan lade sig gøre til en fair pris. Der gode erfaringer med økologi i skolemaden fra andre lande som fx Italien og Sverige. Hjemmesiden kan med fordel udvides med disse eksempler.

I forhold til valget af model giver projektet konkret vejledning, men hvordan finansieringen skal fordeles mellem offentlig og privat (forældrebetalt) er et spørgsmål, der skal afklares i andet regi før der kan ske et gennembrud på området.

3. Informationsmaterialer

Formål: At udgive informationsmateriale om økologi i skolemaden, der informerer og inspirerer målgruppen og giver nye handlekompetencer til at gennemføre forandringer. Endvidere at udvikle undervisningsmateriale til 7.-10. klasse i serien

'Hvad er Økologi?' med udgangspunkt i økologi, sundhed, mad og bæredygtig livsstil.

Resultat: Der er i projektet udgivet en inspirationsfolder til ledere, forældre og andre interessenter. Se bilag 1. Folderen gør opmærksom på hjemmesiden som værktøjskasse og som et sted, at hente gode argumenter for 'mere økologi i skolemaden'. 2100 skoler har hver modtaget i alt 21.000 foldere, samt et følgebrev (se bilag 2). Folderen blev udsendt sammen med et følgebrev til skolen leder. I brevet gøres opmærksom på, at dette materia-

le,

og muligheden for gratis vejledning, er et tilbud om hjælp i det sundhedsfremmende arbejde som lederen står i spidsen for og som i øvrigt er yderst kompliceret. Skolerne er pressede af mange forskellige opgaver for tiden, hvilket også kan aflæses af, at en del henvendelser på baggrund af det tilsendte materiale lød således: "Vi er meget interesserede i at gøre brug af jeres tilbud – men først til efteråret 2008. Før har vi ikke tid". Dette ansporer naturligvis ønsket om at kunne fortsætte indsatsen i et nyt projektforsøg.

Endvidere er der i projektet sket en opdatering af folderne 'Forskellen kan mærkes', der nu er udgivet i en web-version, der kan hentes gratis på www.okologi.dk/undervisning.

Det nye undervisningsmateriale i serien 'Hvad er økologi?' er det foreløbig sidste undervisningsmateriale i serien og der er nu en solid platform for undervisning i økologi og økologisk landbrug til både indskoling, mellemtrin og overbygning.

Se vedlagte Bilag 8 med præsentations ark, lærervejledning og eksempel på modul.

Titlen er 'Økologi og livsstil' og det er rettet mod undervisning i faget biologi, samt undervisning i sundhed og bæredygtig udvikling. Der er 7 moduler på i alt 40sider.

Det er tanken, at de 6 første moduler skal lægge op til projektarbejde. I Modul 7 er der et konkret oplæg til projekt 'Fremtidens Skolecafé', samt forslag til andre projektemner, der kan involvere flere klasser på skolen, som led i en proces med udvikling af politikker og forslag til en ny madordning. På baggrund af pædagogisk og faglig bistand fra Søren Breting, Forskningsprogram for Miljø- og Sundhedsundervisning, DPU, er materialet udformet således, at det vil hjælpe underviseren med at opfylde Trinmål i både biologi og sundhed, samt andre relaterede fag for 7.-10.klasse. 'Hvad er økologi?' indgår i Landbrugsraadets katalog til lærerne, herunder med henvisning til hjemmesiden, hvor der er gratis download af alle materialer. Der er endvidere henvisning til de 32 Økologiske Skolegårde på www.okologi.dk/skolegaard. Materialet er endvidere tilmeldt og tilgængeligt fra materialeplatformen, EMU, der er undervisningsministeriets portal for materialer til underviserne.

3. Markedsføring

Formål: At sikre udbredelse af kendskab til projektet vha. annoncering til de, der ikke selv opsøger information hos fx Økologisk Landsforening.

Resultater: Budskabet om at 'det er pærenemt at få mere økologi i skolemaden' har været i fokus i en række annoncer, der er blevet indrykket i følgende medier:

- Folkeskolen, magasinet Underviseren
- Folkeskolen.dk, bannerannonce og annonce ved nyhedsbrev
- Skolebørn, udgives af forældreorganisationen Skole og Samfund
- Hjemkundskab, magasin for undervisere i faget hjemkundskab
- Skolelederen, magasin for ledere i Folkeskolen
- Kantinen, magasin for medarbejdere i kantiner
- Politiken, indstik i forbindelse med Åbent Landbrug den 5. september
- Økologisk Jordbrug, avisen

Annoncen er udformet, således at den henvender sig til alle interessenter. Det vil sige, alle med interesse i at børn og unge får sund og økologisk mad. Det er på den baggrund, at hjemmesiden har opnået over 11.000 visninger siden starten i januar 2007. Hjemme-

siderne for de to skoleprojekter 'Økologi i skolen' og 'Økologi i skolemaden' har til sammen haft 53.000 visninger i perioden august 2007 til august 2008. Indrykning af annonce i Politikens indstik betyder at budskaberne om mere økologi kommer ud til 200.000 læsere.

Konklusion: Det primære mål med indrykning af annoncer er at opfordre læseren til at gå ind på hjemmesiden www.okologi.dk/undervisning for at få gavn af informationerne og dermed få handlingskompetence i forhold til at arbejde for mere økologi i skolemaden. Antallet af visninger vidner om stor interesse hos brugerne for at tilegne sig disse informationer og at anvende dem lokalt. Fra dialogen i vejledningsarbejdet er projektgruppen blevet helt klart over, at ændringer på skolemadsområdet kræver en lang og vedholdende indsats af alle involverede. Annoncerne har medvirket til at motivere til en fortsat indsats for skolemad, der både er sund og anvender økologiske fødevarer.

4. Presse og måling

Formål: At gennemføre løbende presseindsats med synliggørelse af cases med aktiviteter relateret til børn og økologiske fødevarer. Herunder skoler og institutioner, der arbejder med økologi på en innovativ måde i eksisterende madordninger.

Resultater:

Der er i projektet produceret en række artikler og reportager med fotoserier, der beskriver de gode eksempler på, hvordan man kan få mere økologi i skolemaden. Artiklerne er først og fremmest publiceret

via www.okologi.dk/skolemad under menupunktet 'Hvordan kan man gøre?' under downloads og links. Udover elektroniske nyheder fra Økologisk Landsforening (10.000 modtagere) har bladet 'Økologisk' bragt et temanummer om mere økologi i skolemaden. Temaet gengiver projektets budskaber om, at der er muligheder, både på kort og på langt sigt. Der er endvidere en opfordring til læseren om at blive 'aktivist' for den gode sag. For eksempel ved at være med til at sikre, at sætningen 'såvidt muligt med økologiske fødevarer' bliver indarbejdet i de overordnede politikker for sund mad på skolen.

Der har været artikler i bladet Hjemkundskab, hvilket har været medvirkende til, at foreningen i 2009 har 'Økologi i skolen' som tema for sit årsmøde.

Projektet har i øvrigt fået god presseomtale - antal klip er ved at blive opgjort og vil blive præsenteret den 2. september 2008.

Måling af tilfredshed og holdninger

På www.okologi.dk/undervisning har der været foretaget en måling i perioden juni-august 2008 med henblik på at måle tilfredshed med hjemmesiden og holdninger til mere økologi i skolemaden i øvrigt. På grund af den generelle feriestemning fra juni til august har der kun være 43 respondenter, så derfor kan målingen højst tages som indikationer på holdninger. Over 90% af de adspurgte svarer fra tilfreds til meget tilfreds med hjemmesiden. 90% svarer, at 'det i høj grad' er vigtigt at skolemaden er lavet af økologiske råvarer og en uddyber svaret således:

"Når man i flere og flere hjem lever bedre og sundere ved at spise økologisk, føles det underligt at ens børn skal spise mad af en ringere kvalitet, som jeg mener det er, når de er i skole".

På følgende spørgsmål: Hvad mener du er den største forhindring for mere økologi i skolemaden? Er der fx følgende svar:

" Alle de forældre, som mener det er for dyrt og besværligt "

"Og personalet som trænger til efteruddannelse og ser problemer i stedet for udfordringer"

"Bundlinietænkning og gamle mænd !"

"Manglende viden om, hvad økologi betyder for BÅDE sundhed og miljø. Mange er kun fokuseret på sundheden"

"Prisen og skolernes muligheder for at opbevare maden korrekt. Der findes desværre mange dårlige skolekøkkener og mange skoler har ikke engang køleskab til elevernes madpakker – det er lavt prioriteret".

Over 60% af de, der har svaret i undersøgelsen angiver, at de oplysninger, som de har fundet på hjemmesiden i høj fra kan være med til at fremme mere økologi i maden på deres skole.

Konklusion

Pressearbejdet har haft afgørende betydning for formidling af information og inspiration i projektet. Det, at lære af andres erfaringer har stor værdi og efterspørges af brugerne på

hjemmesiden. Udover 'den gode historie' efterlyser brugerne nu flere fakta om, hvad priserne er på køkkener, maskiner, menuer, opskrifter, lønninger med mere. Dette er tegn på, at brugerne er gået i gang med at se realistisk på mulighederne for mere økologi. Det er vigtigt, at dette behov for yderligere data imødekommes i en opfølgende indsats på området.

C. Projektets faglige forløb:

Projektet er forløbet i overensstemmelse med projektbeskrivelsen. I kraft af blandt andet ekstern vejledning fra Danmarks Pædagogiske Universitet har de enkelte elementer i projektet fået en udformning, der lægger op til involvering, engagement på baggrund af eksakt viden om, hvad der kan lade sig gøre. Fra januar 2008, hvor hjemmesiden åbnede har der været fuld effekt og synergi mellem de enkelte elementer i projektet.

D. For samarbejdsprojekter med flere projektparter redegøres yderligere for:

E. Vurdering af projektets erhvervs- og samfundsmæssige betydning:

Herunder kan følgende forhold indgå i vurderingen:

- Omsætnings- og investeringseffekt,
- Konkurrencefremmende effekt,
- Antal af ansøgte og opnåede patenter eller anden eneretsbeskyttelse,
- Beskæftigelseeffekt (direkte og indirekte),
- Markedseffekt (nye markeder eller markedsandele, nye produkter),
- Kompetenceopbygning hos projektdeltagerne,
- Effekt i relation til kvalitetsparametre (spisekvalitet, holdbarhed, hygiejne m.v.), herunder "bløde" parametre som miljø, arbejdsmiljø, dyrevelfærd m.v.
- Resultaternes praktiske og/eller videnskabelige betydning samt hvilke nye problemstillinger projektet måtte have afdækket herunder relationer til andre/fremtidige projekter.

F. For forskningsprojekter suppleres med:

- Redegørelse for nationale og internationale samarbejdsrelationer til offentlige og private forskningsmiljøer, erhverv m.m.
- Redegørelse for forskeruddannelse herunder tilknyttede gæsteforskere og udstationering.

- Et resume på engelsk (maks. 1 A4-side).

G. Redegørelse for projektets perspektiver:

Der er vide perspektiver for det gennemførte projekt. Enhver kan nu se, at økologi i skolemaden ikke behøver at være dyrere end skolemad uden økologi. Det kommer an på hvilken model for skolemad, der bliver valgt. Faktisk kan man gå i gang i morgen, hvor der er mulighed for mere økologi i madpakken. På længere sigt er det afgørende af skolens ledelse sammen med de offentlige myndigheder træffer en beslutning om at økologi hører med til sund skolemad. Dernæst er det nu klart, at den bedste, billigste og mest pædagogiske model for skolemad er den, hvor maden tilberedes af uddannet personale på skolen og serveres i en skolekantine. Dette bør alle der skal tage beslutning om skolemad tage til efterretning og det bør også have indflydelse på alle kommende projekter på området såfremt DFFE og DØFR fortsat ønsker at prioritere denne indsats på økologiområdet.

H. Projektets økonomiske forløb:

- Er der afvigelser i forhold til de opstillede budgetter?
- Ved samarbejdsprojekter redegøres for om alle parter har opfyldt deres økonomiske forpligtigelser? Eventuelle afvigelser i forhold til tilsagnet hos en eller flere projektparter forklares.

I. Liste over publikationer mm., der er et direkte resultat af projektet:

- Artikler i internationalt anerkendte tidsskrifter, indlæg ved kongresser, symposier o.lign., faglige artikler eller anden formidling, f.eks. mødeindlæg, åbent hus m.m. eller eventuelle planlagte publikationer og artikler, som indsendes løbende, når de er accepteret.
- Eventuelle afhandlinger vedlægges i ét eksemplar eller eftersendes, når de foreligger.

J. Uddybende beskrivelse af projektets forløb og opnåede resultater (maks. 5 A4-sider):

---

8. Underskrifter og dato (suppleret med navn, titel og institution/virksomhed i blokbogstaver):

_____ den _____

_____ den _____

_____ den _____

_____ den _____